

सरसां हि जलोद्भवत् भागं ८।७।६। सप्तमन्वने उक्तं
यथा “ततश्चाप्सरसो जाता निष्ककराः सुवाससः”
तासां मध्ये अस्याः प्रगस्तनितम्बस्य कृत्वा तथात्वम् ।
“घृतस्य ला घृताची च विश्वाची चोर्वशी तथा”
हरिवं० २२६ अ० ।

घृतस्मृतिं लि० घृतं स्मृति स्मृति—किन् । घृतस्मृतिं
किन्नन्त्वात् खादौ कुः । घृतस्मृक् घृतं गृभ्यामित्यादि
घृताची स्त्री घृतसदृकं कारणतयाऽञ्जति अन्तर्-किप्
नलोमे स्त्रियां ङीप् पूर्वोणोदीर्घश्च । अप्सरोभेदे तस्या
अङ्गोजातत्वात् तथात्वम् । घृतस्य लाशब्दे दृश्यम् ।
या च पौरवरौद्राश्चन्द्रपक्ष परिग्रहे दश पुत्रान् कन्याश्च
दशं सुपुत्रे यथा हरिवं० २१ अ० ।

“रौद्राश्च घृताच्यां वै दशाप्सरसि स्तनयः । कचेयुः
प्रथमस्तथां एकयेयुस्तथैव च । कचेयुः स्थण्डिलेयुश्च
सन्ननेयुस्तथैव च । दशार्णयेयुर्जलेयुश्च स्थलेयुश्च सहा-
बलः । वननित्योपनेयुश्च पुत्रिकाश्च दश स्त्रियः । रुद्रा
शूद्रा च भद्रा च मलदा मलहा तथा । स्थलदा चैव
राजेन्द्र ! नलदा सुरसाऽपि च । तथा गोचपला च
स्त्री रत्नकूटा च ता दश” ।

२रात्रौ निघ० तस्याः सोमरश्मिजादिशिशिरजलभूय-
त्वात् तथात्वम् । घृतमाज्यमञ्जति प्राप्नोति । श्वृत-
प्राप्तिरिति स्त्रियां ङीप् । “घृताच्यसि जुहूनाम्ना”
यजु० २।६। ४ उदकयुक्ते लि० स्त्रियां ङीप् । ईं वृहन्ति
स्तथा “घृताचीः” ऋ० ७।६। १ “घृताचीः उदकवत्यः”
भा० । घृतं दीप्तं रूपमञ्जति । ५ दीप्तरूपमिति लि०
स्त्रियां ङीप् पूर्ववत् सर्वम् । “स विश्वाचीरभिचष्टे
घृताचीः” ऋ० १०।१२। २। “घृताचोदीप्तरूपवतीः” भा० ।

घृताचीर्गर्भसम्भवा स्त्री घृताच्या गर्भ इव सम्भवति समु-
भू-यच् । स्थूलैलायाम् राजनि० । घृताच्या गर्भे
सम्भवोऽस्य । २ ऋतेयुप्रभृतौ पौरवे नृपभेदे पु० शत-
कन्यायां स्त्री घृताचीशब्दे विवृतिः ।

स तादि पु० घृतमादिर्यस्य “घृतादीनाञ्च” सान्ननवाचार्य-
स्तोक्ते अन्नोदात्ततानिमित्ते शब्दगणे स च व्याकृति-
मागणः” मि० कौ० ।

घृतान्न पु० घृतमाज्यमक्षमदनीयं यस्य । हविर्भुजि वज्रौ ।
“तर्पुर्गङ्गा घृताक्षः पावकः” ऋ० ७।१। १। २ वृतभोजि-
नि लि० घृतेन मिश्रितमन्नम् । श्वृतमिश्रिते यज्ञे न० ।
घृताक्षिस् पु० घृतेनार्चयितुं घृतं दीप्तमर्चयितुं वा ।

वज्रौ । “घृतार्चिः प्रीतिमांश्चापि प्रजज्वाल दिधक्षया”
भा० आ० ५८ अ० ।

घृतावनि स्त्री घृतस्याविनिरय । यूपकर्णे हेमच० ।
घृतावृद्धिं लि० घृतसदृकं वर्द्धतेऽनया किप् दीर्घः इत० ।
उदकवर्द्धके “घृतेन द्यावापृथिवी अभिष्टते घृतम्रिया
घृतं पृचा घृतावृद्धा” ऋ० ६।७०। ४। उदकवर्द्धके द्यावा-
पृथिव्यावित्यर्थः औस्याने आच् । ।

घृतासुति पु० घृतसदृकं दृष्टिरूपमासुयति आ+सु-क्तिच्
दृष्टिसंपादकयोर्भिवावरुणयोः “ता (भिवावरुणौ)
सम्नाजा घृतासुती यज्ञे यज्ञ उपस्तुता” ऋ० १।१२। ६।
औस्याने आच् । घृतमासुतिरन्नं यस्य । घृतान्नयोः इ-
न्द्राविष्णोः । (इन्द्राविष्णू) “घृतासुती इविषं दत्तमस्मै”
ऋ० ६।६। ६। अस्मै अस्मभ्यम् ।

घृताहवन पु० घृतेनाहूयतेऽस्मिन् आ+ह-आधारे ल्युट्
जुहोतेरविचितकर्मकत्वे नाकर्मकत्वात् घृतस्य कर-
णत्वमेव “तृतीया च होम्यन्दसि” पा० कर्मणि न
तृतीया किन्तु “कर्त्तृकरणयोस्तृतीया” पा० करणे
तृतीया इत० । घृतेनाहवनाधिकरणे वज्रौ । “घृ-
ताहवन ! दीदिवः प्रति श्रिपतो दहः । अग्ने ! त्वं
रक्षस्विनः” ऋ० १।१२। ५। घृतावहनं । अग्ने ! भा० ।

घृताहुति स्त्री घृतेनाहुतिः “तृतीया च होम्यन्दसि”
पा० कर्मणि तृतीया जुहोतेरविचितकर्मकत्वे ना-
कर्मकत्वात् करणे तृतीया वा इत० । घृतेनाहुतौ ।
“यद्वयजूर्पि घृताहुतिभिः । यत्सामानि मध्नाह-
तिभिः” आश्व० गृ० १।१२ ।

घृताह्व पु० घृतं तद्वगन्वमाह्वयते स्पर्द्धते निर्यासेन आ+
ह्व-क उप० स० । घृतवृत्त्यगन्वनिर्यासके सरलद्वये
त्विका० ।

घृतिन् लि० घृतमाज्यसदृकं वा प्रागस्त्येनास्त्यस्य इति ।
१ प्रगस्त्यके २ प्रगस्तजलके च स्त्रियां ङीप् । “पय-
स्त्रिणी घृतिनीमत्युदाराम्” (गङ्गाम्) भा० आनु० २६ अ० ।
घृतेयु पु० पौरवे रौद्राश्चन्द्रपुत्रभेदे कतेयुशब्दे दृश्यम् तत्र
जलेयुरित्यत्र घृतेयुरिति विष्णु पु० पाठः

घृतेली स्त्री घृते स्नेहद्रव्ये इत्यति शेते इल-शवे यच्
गौरा ङीप् । तैलपायिकायां (तैलापोका) हेमच० ।

घृतोद पु० घृतमिव स्वादु उदकमस्य उदकस्योदः । कुश-
हीपावरके सप्तभेदे घृतोदध्यादयोऽप्यत्र कुशशब्दे
२१४१ ए० दृश्यम् ।